כיתה י' | תנ"ך | שיעור 1 מתוך 7 | 45 דק' | בראשית ל, א-מג

ממלכתי: סיפורי האבות בבראשית נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

רחל ולאה: "הבה לי בנים"

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את התחרות בין רחל ולאה ואת משמעות שמות הבנים (ל, א-כד)
- התלמידים ינתחו את הדו-שיח בין רחל ליעקב (ל, א-ב) בעזרת רש"י ורמב"ן
- התלמידים ידונו בקנאה, בכאב ובתגובה נכונה למצוקה של אדם קרוב

❓ השאלה הגדולה של השיעור

מה עונים לאדם שאומר "וְאִם־אַיִן מֵתָה אָנֹכִי"?

רחל אומרת ליעקב "הָבָה־לִּי בָנִים, וְאִם־אַיִן מֵתָה אָנֹכִי" (ל, א), ויעקב עונה בכעס: "הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי" (ל, ב).

🧪 פתיחה

על הלוח שני משפטים: "אני מבין אותך" ו"זה לא בידיים שלי". שואלים: מתי כל אחד מהם מנחם, ומתי הוא פוגע? אחרי דיון קצר: בפרק ל יעקב בוחר במשפט השני, והפרשנים לא מוותרים לו.

📖 הסבר למורה

הפרק ממשיך את סוף פרק כט: לאה ילדה ארבעה בנים, ורחל עקרה. הוא נפתח ב"וַתְּקַנֵּא רָחֵל, בַּאֲחֹתָהּ" (ל, א), ומכאן מתפתחת תחרות שבה כל לידה מקבלת שם שמבטא רגש: דן ("דָּנַנִי אֱלֹהִים"), נפתלי ("נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־אֲחֹתִי"), יששכר ("נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי"), זבולון ("הַפַּעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי"). השמות הם מעין יומן רגשי של האמהות: אהבה, קנאה, תקווה והכרת תודה.

הדודאים (ל, יד-טז): ראובן מביא דודאים לאמו, ורחל מבקשת אותם. לאה עונה במשפט כואב: "הַמְעַט קַחְתֵּךְ אֶת־אִישִׁי". הסצנה מראה ששתי האחיות סובלות: רחל אהובה ועקרה, לאה פורייה ואינה אהובה. **"וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים, אֶת־רָחֵל"** (ל, כב): רחל יולדת את יוסף ואומרת "אָסַף אֱלֹהִים אֶת־חֶרְפָּתִי", ומיד מבקשת "יֹסֵף ה' לִי, בֵּן אַחֵר".

חלקו השני של הפרק (ל, כה-מג): אחרי לידת יוסף יעקב מבקש לחזור לארצו. לבן מבקש שיישאר ("נִחַשְׁתִּי, וַיְבָרְכֵנִי ה' בִּגְלָלֶךָ"), והם מסכמים על שכר: הצאן הנקוד והטלוא. לבן מנסה לרמות ומרחיק את

הצאן המנומר, ויעקב משתמש במקלות המפוצלים. סוף הפרק: "וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ, מְאֹד מְאֹד". שאלה למחשבה: האם ההצלחה היא פרי תחבולה או ברכת ה'? בפרק לא (ט-יב) יעקב עצמו מייחס אותה לה'.

📜 הפסוקים (מכון ממרא, נוסח מנוקד)

בראשית פרק ל, פסוקים א-כד

(א) וַתֵּרֶא רָחֵל, כִּי לֹא יָלְדָה לְיַעֲקֹב, וַתְּקַנֵּא רָחֵל, בַּאֲחֹתָהּ; וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הָבָה־לִּי בָנִים, וְאִם־אַיִן מֵתָה אָנֹכִי.

(ב) וַיִּחַר־אַף יַעֲקֹב, בְּרָחֵל; וַיֹּאמֶר, הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי, אֲשֶׁר־מָנַע מִמֵּךְ, פְּרִי־בָטֶן.

(ג) וַתֹּאמֶר, הִנֵּה אֲמָתִי בִלְהָה בֹּא אֵלֶיהָ; וְתֵלֶד, עַל־בִּרְכַּי, וְאִבָּנֶה גַּם־אָנֹכִי, מִמֶּנָּה.

(ד) וַתִּתֶּן־לוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ, לְאִשָּׁה; וַיָּבֹא אֵלֶיהָ, יַעֲקֹב.

(ה) וַתַּהַר בִּלְהָה, וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן.

(ו) וַתֹּאמֶר רָחֵל, דָּנַנִי אֱלֹהִים, וְגַם שָׁמַע בְּקֹלִי, וַיִּתֶּן־לִי בֵּן; עַל־כֵּן קָרְאָה שְׁמוֹ, דָּן.

(ז) וַתַּהַר עוֹד – וַתֵּלֶד, בִּלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל: בֵּן שֵׁנִי, לְיַעֲקֹב.

(ח) וַתֹּאמֶר רָחֵל, נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־אֲחֹתִי – גַּם־יָכֹלְתִּי; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, נַפְתָּלִי.

(ט) וַתֵּרֶא לֵאָה, כִּי עָמְדָה מִלֶּדֶת; וַתִּקַּח אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתָהּ, וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה.

(י) וַתֵּלֶד, זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה – לְיַעֲקֹב בֵּן.

(יא) וַתֹּאמֶר לֵאָה, בגד בָּא גָּד; וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ, גָּד.

(יב) וַתֵּלֶד, זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה, בֵּן שֵׁנִי, לְיַעֲקֹב.

(יג) וַתֹּאמֶר לֵאָה – בְּאָשְׁרִי, כִּי אִשְּׁרוּנִי בָּנוֹת; וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ, אָשֵׁר.

(יד) וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר־חִטִּים, וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה, וַיָּבֵא אֹתָם, אֶל־לֵאָה אִמּוֹ; וַתֹּאמֶר רָחֵל, אֶל־לֵאָה, תְּנִי־נָא לִי, מִדּוּדָאֵי בְנֵךְ.

(טו) וַתֹּאמֶר לָהּ, הַמְעַט קַחְתֵּךְ אֶת־אִישִׁי, וְלָקַחַת, גַּם אֶת־דּוּדָאֵי בְנִי; וַתֹּאמֶר רָחֵל, לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה, תַּחַת, דּוּדָאֵי בְנֵךְ.

(טז) וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה, בָּעֶרֶב, וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא, כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ בְּדוּדָאֵי בְנִי; וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ, בַּלַּיְלָה הוּא.

(יז) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים, אֶל־לֵאָה; וַתַּהַר וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב, בֵּן חֲמִישִׁי.

(יח) וַתֹּאמֶר לֵאָה, נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי, אֲשֶׁר־נָתַתִּי שִׁפְחָתִי, לְאִישִׁי; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, יִשָּׂשכָר.

(יט) וַתַּהַר עוֹד לֵאָה, וַתֵּלֶד בֵּן־שִׁשִּׁי לְיַעֲקֹב.

(כ) וַתֹּאמֶר לֵאָה, זְבָדַנִי אֱלֹהִים אֹתִי זֵבֶד טוֹב – הַפַּעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי, כִּי־יָלַדְתִּי לוֹ שִׁשָּׁה בָנִים; וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ, זְבֻלוּן.

(כא) וְאַחַר, יָלְדָה בַּת; וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ, דִּינָה.

(כב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים, אֶת־רָחֵל; וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים, וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ.

(כג) וַתַּהַר, וַתֵּלֶד בֵּן; וַתֹּאמֶר, אָסַף אֱלֹהִים אֶת־חֶרְפָּתִי.

(כד) וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יוֹסֵף, לֵאמֹר: יֹסֵף ה' לִי, בֵּן אַחֵר.

בראשית פרק ל, פסוקים כה-מג

(כה) וַיְהִי, כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת־יוֹסֵף; וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, אֶל־לָבָן, שַׁלְּחֵנִי וְאֵלְכָה, אֶל־מְקוֹמִי וּלְאַרְצִי.

(כו) תְּנָה אֶת־נָשַׁי וְאֶת־יְלָדַי, אֲשֶׁר עָבַדְתִּי אֹתְךָ בָּהֶן – וְאֵלֵכָה: כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ, אֶת־עֲבֹדָתִי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ.

(כז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן, אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ; נִחַשְׁתִּי, וַיְבָרְכֵנִי ה׳ בִּגְלָלֶךָ.

(כח) וַיֹּאמַר: נָקְבָה שְׂכָרְךָ עָלַי, וְאֶתֵּנָה.

(כט) וַיֹּאמֶר אֵלָיו – אַתָּה יָדַעְתָּ, אֵת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ; וְאֵת אֲשֶׁר־הָיָה מִקְנְךָ, אִתִּי.

(ל) כִּי מְעַט אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לְפָנַי, וַיִּפְרֹץ לָרֹב, וַיְבָרֶךְ ה׳ אֹתְךָ, לְרַגְלִי; וְעַתָּה, מָתַי אֶעֱשֶׂה גַּם־אָנֹכִי – לְבֵיתִי.

(לא) וַיֹּאמֶר, מָה אֶתֶּן־לָךְ; וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, לֹא־תִתֶּן־לִי מְאוּמָה – אִם־תַּעֲשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה, אָשׁוּבָה אֶרְעֶה צֹאנְךָ אֶשְׁמֹר.

(לב) אֶעֱבֹר בְּכָל־צֹאנְךָ הַיּוֹם, הָסֵר מִשָּׁם כָּל־שֶׂה נָקֹד וְטָלוּא וְכָל־שֶׂה־חוּם בַּכְּשָׂבִים, וְטָלוּא וְנָקֹד, בָּעִזִּים; וְהָיָה, שְׂכָרִי.

(לג) וְעָנְתָה־בִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר, כִּי־תָבוֹא עַל־שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ: כֹּל אֲשֶׁר־אֵינֶנּוּ נָקֹד וְטָלוּא בָּעִזִּים, וְחוּם בַּכְּשָׂבִים – גָּנוּב הוּא, אִתִּי.

(לד) וַיֹּאמֶר לָבָן, הֵן: לוּ, יְהִי כִדְבָרֶךָ.

(לה) וַיָּסַר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַתְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים וְהַטְּלָאִים, וְאֵת כָּל־הָעִזִּים הַנְּקֻדּוֹת וְהַטְּלָאֹת, כֹּל אֲשֶׁר־לָבָן בּוֹ, וְכָל־חוּם בַּכְּשָׂבִים; וַיִּתֵּן, בְּיַד־בָּנָיו.

(לו) וַיָּשֶׂם, דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, בֵּינוֹ, וּבֵין יַעֲקֹב; וְיַעֲקֹב, רֹעֶה אֶת־צֹאן לָבָן – הַנּוֹתָרֹת.

(לז) וַיִּקַּח־לוֹ יַעֲקֹב, מַקַּל לִבְנֶה לַח – וְלוּז וְעַרְמוֹן; וַיְפַצֵּל בָּהֶן, פְּצָלוֹת לְבָנוֹת – מַחְשֹׂף הַלָּבָן, אֲשֶׁר עַל־הַמַּקְלוֹת.

(לח) וַיַּצֵּג, אֶת־הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל, בָּרְהָטִים, בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם – אֲשֶׁר תָּבֹאן הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן, וַיֵּחַמְנָה בְּבֹאָן לִשְׁתּוֹת.

(לט) וַיֶּחֱמוּ הַצֹּאן, אֶל־הַמַּקְלוֹת; וַתֵּלַדְן הַצֹּאן, עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּטְלָאִים.

(מ) וְהַכְּשָׂבִים, הִפְרִיד יַעֲקֹב, וַיִּתֵּן פְּנֵי הַצֹּאן אֶל־עָקֹד וְכָל־חוּם, בְּצֹאן לָבָן; וַיָּשֶׁת־לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ, וְלֹא שָׁתָם עַל־צֹאן לָבָן.

(מא) וְהָיָה, בְּכָל־יַחֵם הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת, וְשָׂם יַעֲקֹב אֶת־הַמַּקְלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן, בָּרְהָטִים – לְיַחְמֵנָּה, בַּמַּקְלוֹת.

(מב) וּבְהַעֲטִיף הַצֹּאן, לֹא יָשִׂים; וְהָיָה הָעֲטֻפִים לְלָבָן, וְהַקְּשֻׁרִים לְיַעֲקֹב.

(מג) וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ, מְאֹד מְאֹד; וַיְהִי־לוֹ, צֹאן רַבּוֹת, וּשְׁפָחוֹת וַעֲבָדִים, וּגְמַלִּים וַחֲמֹרִים.

שם ה' מובא בכתיב ה'. הפסוקים המלאים בקישורים למטה.

⚖️ כתוב / מפרשים

בצד אחד מה שכתוב בפסוק, ובצד השני פירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 **כתוב:** "וַתְּקַנֵּא רָחֵל, בַּאֲחֹתָהּ" (בראשית ל, א)

💭 **מפרשים:** רש"י: "קִנְאָה בְמַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים": רחל חשבה שלאה זכתה לבנים בזכות צדקתה. הקנאה מתפרשת כקנאה בטוב, לא כשנאה.

📜 **כתוב:** "וַיִּחַר־אַף יַעֲקֹב, בְּרָחֵל; וַיֹּאמֶר, הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי" (בראשית ל, ב)

💭 **מפרשים:** רמב"ן תמה על יעקב: "וְכִי הַצַּדִּיקִים אֵינָן מִתְפַּלְלִים בְּעַד אֲחֵרִים", ומביא את המדרש: "כָּךְ עוֹנִין אֶת הַמְּעִיקוֹת". לדעתו רחל "דִּבְּרָה שֶׁלֹּא כַּהֹגֶן בְּקִנְאָתָהּ", אבל גם יעקב נתבע על תשובתו.

📜 **כתוב:** "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים, אֶת־רָחֵל" (בראשית ל, כב)

💭 **מפרשים:** רש"י: "זָכַר לָהּ שֶׁמָּסְרָה סִימָנֶיהָ לַאֲחוֹתָהּ": לפי המדרש, ה' זכר לרחל את הוויתור שלה בליל החתונה, כדי שלאה לא תתבייש.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך (או דף הפסוקים מהעמוד הזה), מצגת, דף עבודה, לוח

1. פתיחה: "אני מבין אותך" או "זה לא בידיים שלי" (4 דקות)
2. קריאה בקול: ל, א-ח, וסימון השמות והסבריהם (8 דקות)
3. ניתוח הדו-שיח בין רחל ליעקב (א-ב) עם רש"י ורמב"ן (10 דקות)
4. עבודה בזוגות: הדודאים ולידת יוסף (יד-כד), השלמת טבלת השמות (10 דקות)
5. ל, כה-מג בקצרה: יעקב ולבן, תחבולה או ברכה? (8 דקות)
6. דיון ערכי וכרטיס יציאה (5 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מה ביקשה רחל מיעקב, ומה ענה לה (ל, א-ב)?
2. איזה שם נתנה רחל לבנה הראשון, ומה שני ההסברים לשם (ל, כג-כד)?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. לפי הרמב"ן, מה הייתה טעותה של רחל, ומה הייתה טעותו של יעקב?
2. מה מלמדים שמות הבנים על מצבן הרגשי של לאה ורחל?

הערכה (מה דעתי?)

1. האם יש קנאה "טובה" (רש"י: "קנאה במעשיה הטובים")? נמקו.
2. "זה לא בידיים שלי": מתי זו תשובה כנה, ומתי בריחה מאחריות?

🏁 סיכום השיעור

פרק ל מציג משפחה שבה כל אחד סובל: רחל מהעקרות, לאה מחוסר האהבה, ויעקב ביניהן. הרמב"ן והמדרש מלמדים שגם צדיק נתבע על תשובה קשה למצוקה. הפרק מסתיים בבניין המשפחה ובהתעשרות יעקב, צעד לקראת השיבה לארץ.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד משלים על פתק: "אילו הייתי יעקב, הייתי עונה לרחל כך: _____".

🧭 התאמה לפי זרם

השיעור מתאים לשני הזרמים. ההבדל בדגשים:

ממלכתי

- קריאה ספרותית: שמות הבנים כיומן רגשי של האמהות, ומבנה התחרות (לידה אחר לידה).
- השוואה לסיפורי עקרות אחרים: שרה (טז), רבקה (כה), חנה (שמואל א א). מה דומה ומה שונה בתגובת הבעל?
- דיון פתוח: קנאה בין אחים ובני משפחה, ואמפתיה כלפי כאב שאי אפשר לתקן.
- סיפור המקלות (ל, לז-מג) ברמה הסיפורית: תחבולה מול תחבולה במאבק עם לבן.

ממלכתי-דתי (חמ"ד)

- רמב"ן (ל, א) ובראשית רבה (עא, ז) "כָּךְ עוֹנִין אֶת הַמְּעִיקוֹת": מידת הרחמים ותפילה בעד הזולת.
- רש"י (ל, א) "קִנְאָה בְּמַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים" ו(ל, כב) "שֶׁמְּסָרָה סִימָנֶיהָ לַאֲחוֹתָהּ": רחל כדמות של ויתור וצניעות.
- אמונה: "וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ": בנים כמתנה מה' ולא כזכות ("התחת אלהים אנכי"); קישור לנבואת "רחל מבכה על בניה" (ירמיהו לא).
- השגחה: יעקב מייחס את הצלחתו בצאן לה' (לא, ט-יב), לא למקלות.

💡 הערות למורה

רגישות: נושא הפוריות והעקרות עלול לגעת בתלמידים ממשפחות שחוו קושי כזה; כדאי לדבר על הדמויות ולא לבקש דוגמאות אישיות. ביחידה 15 באתר יש שיעור על "רחל מבכה על בניה" (ירמיהו לא) לכיתה ט', שאפשר לקשר אליו. למתקשים: דף עם תמיכה.

📝 בדף העבודה

טבלת שמות הבנים, הדו-שיח בין רחל ליעקב עם רש"י ורמב"ן, הדודאים, יעקב ולבן, שאלה בסגנון בגרות ומחוון. יש גם גרסה עם תמיכה.

מקורות

- בראשית ל (מכון ממרא)
- רש"י על בראשית ל, א (ספריא)
- רמב"ן על בראשית ל, א (ספריא)
- רש"י על בראשית ל, ב (ספריא)
- רש"י על בראשית ל, כב (ספריא)

מחוון: רחל ולאה: "הבה לי בנים"

1. דן: בן בלהה, שפחת רחל: "דָּנַנִי אֱלֹהִים, וְגַם שָׁמַע בְּקֹלִי". נפתלי: בן בלהה: "נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־אֲחֹתִי". יששכר: בן לאה: "נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי". יוסף: בן רחל: "אָסַף אֱלֹהִים אֶת־חֶרְפָּתִי" ו"יֹסֵף ה' לִי, בֵּן אַחֵר".

2. רחל: "הָבָה־לִּי בָנִים", ואם לא, "מֵתָה אָנֹכִי". יעקב כועס: אני לא במקום ה', וה' הוא "אֲשֶׁר־מָנַע מִמֵּךְ, פְּרִי־בָטֶן".

3. רש"י מסביר את יעקב: "מִמֵּךְ מָנַע וְלֹא מִמֶּנִּי". הרמב"ן תמה: "וְכִי הַצַּדִּיקִים אֵינָן מִתְפַּלְּלִים בְּעַד אֲחֵרִים", ומביא מבראשית רבה שה' אמר ליעקב "כָּךְ עוֹנִין אֶת הַמְּעִיקוֹת". רחל דיברה מתוך קנאה, אבל היה על יעקב להתפלל עליה ולא לכעוס. דעה אישית מנומקת.

4. לאה מרגישה שרחל לקחה ממנה את בעלה: יעקב אוהב את רחל, ולאה נשואה ואינה אהובה. גם בעלת הבנים סובלת.

5. "אסף" מביט אחורה: ה' הסיר את החרפה. "יסף" מביט קדימה: בקשה לבן נוסף. אפשר לטעון שרחל אינה מסתפקת, או שהיא מתפללת מיד (כל תשובה מנומקת מתקבלת).

6. לבן: "נִחַשְׁתִּי, וַיְבָרְכֵנִי ה' בִּגְלָלֶךָ": הוא התעשר בזכות יעקב. סוף הפרק: "וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ, מְאֹד מְאֹד": עכשיו הברכה עוברת ליעקב עצמו.

7. א. רחל ולאה: מאבק על בנים ועל אהבת יעקב (פסוקים א, ח, טו); יעקב ולבן: מאבק על השכר והצאן (לא-לו, לז-מג). ב. רחל יולדת רק כאשר "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים, אֶת־רָחֵל", לא בזכות הדודאים; לבן עצמו מודה שעושרו בא מה' בגלל יעקב; ובפרק לא יעקב אומר "וַיַּצֵּל אֱלֹהִים אֶת־מִקְנֵה אֲבִיכֶם". ניקוד מוצע: סעיף א 8 (4+4); סעיף ב 12 (שתי ראיות × 4, הסבר 4).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ורשב"ם מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: סיפורי האבות בבראשית נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.